

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Dobry Lujza*

Cím: *Mit köszönhet a magyarság*

Forrás: *Reggeli Újság*

Bp.
(Hely)

1944. VIII. 1.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Munkácsy Mihály

Idő

"1944"

Személy

Helyszám

Mit köszönhet a magyarság Munkácsy Mihálynak

Száz évvel ezelőtt született a legnagyobb magyar festő

A család, melynek tagjaként 1844-ben Munkácson meglátta a napvilágot, apai ágon német volt ugyan, de a 18. században történt magyarországi letelepedése óta teljesen elmagyarosodott. Apja szíves magyar házigazda hírében állott és édesanyja izzig-vérig magyar leány volt. Azok a kísérletek tehát, amelyek magyarságának elvitatásában próbálták megfosztani a magyar festőművészetét legnagyobb tehetségű és hírnév alakjától, jogosulatlanok és sohasem állhattak a tárgyilagos kutatás alapján. Munkácsy sohasem viselte volna az eredeti „Lieb” családi név elhagyásakor felvett „Munkácsy” nevet annyi szeretettel és ragaszkodó hűséggel még külföldi diadalai idején is, ha nem érezte volna magát a magyarság fiának.

Életének pályája egyetlen hatalmas ívelés a nincstelenség küzködő napjaiból a világhír felé, töretlen vonala a művészi emelkedésnek. „Élete ponyvaregények történetéhez hasonlítható” — mondja egyik neves műtörténészünk. S csakugyan, életének kezdő és végpontja két végletet jelent. Asztalosinas volt és ünnepeit festő korában fejedelmi paloták egyikének tulajdonosa Párisban.

Szüleit korán elvesztette, rokonai támogatták. Az iskolapadhoz nehe-

zen szokott hozzá nyugtalan, az elhivatottak türeimatlenségével élő lelke. Rövidesen búcsút is mondott a könyveknek. Békéscsabán lakó atyai nagybátyja ekkor Láng Mihály uram asztalosműhelyébe adta, mesterséget tanulni.

Munkácsynak hiteles adatokon alapuló tárgyilagos, hű élettörténete máig sem látott napvilágot. Ez okozza azt, hogy fiatal éveiről annyi, egymásnak sokszor gyökeresen ellentmondó vélemény áll fenn. Egyes romantikus életrajzi regények szerint sokat szenvedett mesterének durva bánásmódja és a nélkülözések következtében. Más, nyilván mérsékeltebb hangok szerint az ifjú Munkácsynak semmivel sem volt rosszabb sora a hasonló korú és foglalkozási iparosságot tanuló ifjaknál. Hogy nagybátyja nem viselte volna lelkén sorsát, annak ellentmond az, hogy Munkácsy még forró sikereinek idején, idegenből is hálás hangú leveleket írt haza nagybátyjának. Természetes azonban, hogy az ifjú Munkácsy nyugtalan, érzékeny és nagy elhivatottságát még csak sejtéseiben érző lelke sehogy sem találhatta otthon magát a kisvárosi asztalosműhely ertüvszagú, fojtott levegőjében. Ha szenvedett ezekben az időkben, szenvedései annak a léleknek az el-

vágyakozó gondolatai voltak, amelyek lélek még nem találta meg a maga útját s annak az embernek nyugtalansága volt, aki nem találta még meg a maga igazi helyét, alkotótevéletét.

Jó sorsa hozta össze Szamcsy Elekkel, a vándorpiktórral. Ösztönös megérzéssel mellé szegődött és mohón igyekezett ellesni tőle a festés titkait. Arad, Buziás, a kóborlásukban mellette eltöltött idő főbb állomása. Jólelkű mestere nemcsak festeni tanította, hanem általános tudásának hiányait is igyekezett pótolni lelkes tanítványában. Lehet, hogy első mestere ösztönzésére vette fel a Munkácsy nevet is.

Első ránkmaradt rajzán már ezt ezt a nevet használja.

A vándoréveknek Szamosy mellett végeszakad, de kezdődik egy hosszabb, eseménydúsabb vándorlás. Ennek Pest az első állomása. Szamosy ajánlólevelével megy a fővárosba szerencsét próbálni. A Képzőművészeti Társulat igazgatója, Harsányi Pál karolja fel a tehetséges fiatalembert. Első művét, a Regelő honvéd című festményét ő vásárolta meg a társulattal Munkácsy támogatására 80 forintért. Lassanként megismerik a fiatal festőt, akinek egyszerre szűk lesz a hazai világ. Újra elindul, útjának célja ezúttal Bécs. Itt azonban nem találja helyét. Ligeti Antal, a jeles tájképfestő, a Nemzeti Múzeum akkori képtárolé tanácsára Münchenbe megy. Düsseldorf következik a müncheni két év után. Itteni munkásságának eredménye első váratlanul

nagy sikere a „Siraionhoz” című képe. A párisi kiállításon ez a kép világhírt szerzett neki egycsapásra és elindította a diadalok útján.

1872-ben Párisba költözik. Ekkor már szerte a világon ismerik Munkácsy Mihály nevét. A nyilvánosság elé kerülő képei mind eseményei a művészeti életnek. (Tépéscsinálók, Éjjeli csavargók, Zalogház, Falu hőse, Köpülő asszony, Bucsuzkodás, Fahordó asszony.) Az anyagi függetlenség és jómód művészetében is érezteti hatását. Mély, aszfaltos, komor tónusai felénkülnek ragyogó, pompás színek kerülnek vásznára. (Mütereiben, Milton.) Vallásos tárgyú festményei, melyek némelyikéről köteteket irtak össze, szerzik meg neki az igazi világhírt. (Krisztus Pilátus előtt, Krisztus a keresztfán, Golgotha.) Utolsó műveit már hanyatló erővel festi, a szervezetén régóta őrlő kimeríthetetlen betegség súlyosbodik. (Ecce Homo, Honfoglalás.) 1900-ban kihull kezéből az ecset, befejeződik élete, mely a küzdelemnek és sikernek, a szenvedésnek és boldogságnak, örömmek és tragikumnak csodálatos összetétele volt.

Munkácsy életművének művészi pályafutásának méltatása a művészettörténelem feladata, amely kétségtelenül legnagyobb festőnket látja benne. Nekünk, a mi számunkra azonban a legfontosabb az a megállapítás, hogy a „legnagyobb magyar festő” volt. Művészetében végig kísérhetjük magyarságának jegeit. A Latorca-partjáról elindult

művész sohasem tagadta meg önma-
gát, magyarságát. Hű maradt ehhez
akkor is, amikor világhír övezte,
pompa és gazdagság. Képeiért már
nem forintokat fizettek, mint fiatal
korában, hanem százezeket és ezek-
nek a képeknek sarkában mindig ez
a név állott: „Munkácsy”. Neve hir-
dette a magyar fajta őseréjét, szín-
vonalbeli kiválóságát. „Sikere nem-
csak Munkácsynak dicsősége, hanem
dicsőség e hazának is” — írta róla
Pasteiner Gyula.

Pedig nehéz volt hű magyarnak
maradnia. „Senki sem próféta a ma-
ga hazájában”... Az ő esetében na-
gyon is beigazolódott ez a mondás.
Itthon sokáig vonakodtak elismerni
nagyságát azok, akik fölé nőtt. Még
a „Siralomház” megfestése után is
visszautasították ösztöndíj iránti ké-
relmét. S ő, bár lelkében inkább
itthon élt, mint bárhol másutt a vi-
lágon, külföldön maradt, ahol elis-
merték művészetét. Képei azonban
ékesen szóltak magyarságáról. Alig-
ha tévednek akik korábbi képeinek
sötét, mély színeiben a Bach-kor-
szak elnyomatása fölött érzett bo-
rongást vélik fölfedezni a szegény-
ség és küzdelem komor erőfeszíté-
sei mellett... Témáiban számtalan-
szor jelentkezik hazavágyódó lelke
(Siralomház betyár-alakja, A falu
hőse, Tépéscsinálók, Kukoricatö-
rés...) A Szajna partján élő ma-
gyar festőtítán lelkének örök, mély
sebe volt itthoni mellőzése. Hazai
közvéleményünk is csak akkor is-
merte el, mikor Munkácsy világhíre
erre kényszerítette. Mégis, örömmel
tett eleget annak a kérésnek, hogy
a milléniumi ünnepek alkalmá-
ból „Honfoglalás” című képével ele-
ink dicsőséges országalapításának
művészi emléket alkosson. Ekkor
már a hazahívó szó is eljutott vég-
re hozzá: a Képzőművészeti Főisko-
lára hívták meg, de késő volt, ek-
kor már súlyos betegsége követke-
zésében testileg-lelkileg összeroppant.
Magyar szíve azonban minden bi-
zonnal örömmel, hálással és meg-
bocsátóan dobbant meg a hívó szóra.

„Művészete örök kifejezője a ma-
gyar eszményiségnek. Thlélője az
örök magyar lélek volt” — mondja
róla a műtörténész és bár, mint a
legnagyobb magyar „rajzvirtuoz”,
Zichy Mihály, ő is idegenben volt
kénytelen eltölteni életét, magyarul
érezni nem szűnt meg sohasem

Elsősorban ezért lehet hálás a ma-
gyarság Munkácsy Mihálynak.

Dobry Lajos